

**Међународно архивистичко саветовање
"Архиви у електронском окружењу",
Тара, 10–12. октобар 2018. године**

Електронски документ, електронско пословање и електронско архивирање су термини који егзистирају у јавности готово две деценије, али су архивисти донедавно на њих гледали као на далеку будућност, а стање у коме су се налазили архиви и архивска служба Србије у периоду транзиције није дозвољавало размишљање, а још мање деловање у том правцу. Архиви су, што вољно што невољно, били искључени из процеса који су се дешавали у друштву у погледу информатичког развоја, заробљени у прошлости чије су остатке покушавали да спасу у периоду убрзане приватизације. Врхунац примене електронског пословања у архивима донедавно је била појединачна и самоиницијативна дигитализација архивске грађе, више на нивоу експеримента, а врло често неуспелог. За било какве помаке била је потребна иницијатива и усмерење државе, пре свега. Први прописи о електронском документу у Србији донети су још 2004. (*Закон о електронском потпису*) и 2009. године (*Закон о електронском документу*), али опет више формално, да бисмо их имали или само за оне ретке који су били пионири у електронском пословању. Интензивнија акција државе догодила се током 2017. и 2018. године доношењем *Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању* и *Закон о електронској управи*. У овом тренутку у Републици Србији електронско пословање је уведено у најважнијим сегментима цивилног друштва, у образовању, здравству, управи, судству... Међутим, оно ни у једној области није још увек заокружена целина, већ су углавном њиме захваћени сегменти основне делатности тих сектора јавне управе. Тако имамо случајеве да у основном и средњошколском образовању од септембра 2018. године имамо у примени електронски дневник, али не у потпуности и не целокупно електронско пословање између школе, родитеља, министарства. Оно што је битно у целој причи, кроз законска решења која су донета нема јасних сигнала како ће се вршити архивирање те документације, уништавање безвредног материјала, како ће се иста безбедно депоновати и слично. То отвара бројна питања за архивисте у Србији, али и у окружењу. Неке од држава из окружења су одмакле значајно на том пољу, као Словенија, па они већ размишљају о начинима безбедног и што комплетнијег архивирања,

али у Србији је то све у повоју, још увек за већину архивиста на нивоу неразумљивих информатичких термина. Архивисте у будућности очекује контрола електронског пословања, надзор над применом Закона о електронском пословању, иако још увек после 1994. године немамо закон о архивској грађи и архивској служби. Зашто су прво донети закони о електронском документу и електронском пословању и управи, зашто су примењени софтвери у области здравства, образовања, а да претходно није уређено законом питање архивске грађе и архивске службе, остаје да се питамо. Подстакнути догађањима и интенцијама Владе Републике Србије, Министарства културе и информисања Републике Србије, као и недавно донетим прописима и јасно израженим намерама Министарства културе и информисања у спровођењу процеса дигитализације и електронске управе у самим установама културе, Архивистичко друштво Србије је за овогодишње Међународно архивистичко саветовање изабрало основну тему "Архиви у електронском окружењу". Већ једном одржано саветовање таквог типа (2016. године) дало је довољно искуства организаторима да се упусте у овако обиман и захтеван изазов поновног окупљања преко две стотине архивских стручњака на једном месту. Пројекат Архивистичког друштва Србије финансијски је подржало Министарство културе и информисања Републике Србије.

Саветовање је одржано од 10. до 12. октобра 2018. године. Свечано отварање било је у вечерњим сатима 10. октобра, а програм се састојао од поздравних говора домаћина и гостију и изложбе Историјског архива Ужице "Крива Дрина" (аутор Жељко Марковић). На свечаном отварању су говорили председник Архивистичког друштва Србије Мирослав Дучић, директор Исто-

ријског архива Ужице Жељко Марковић, директор Архива Југославије Милан Терзић, као и помоћник министра културе и информисања за област дигитализације Дејан Масликовић. Саветовање је свечано отворио заменик градоначелника Ужица Немања Нешић. У име гостију колегама су се обратили: Иван Фрас, испред словеначких архивиста, Зоран Петровић из Дубровачког архива, Споменка Пелић, председница Друштва архивиста Босне и Херцеговине и Саша Томановић, испред Архива Црне Горе, као и доајен југословенске и српске архивистике Јово Поповић. Поред покровитеља Министарства културе и информисања, саветовању су помогли и спонзори: *Металсистемплус* из Крагујевца, *Digital archiving solutions* из Београда и фирма *Тревис* из Београда и донатори *Ваљаоница бакра* из Севојна и *Конаоник* из Београда.

Првог радног дана тема је била *Архиви у електронском окружењу – електронски документ и електронско архивирање*. На почетку је изабрано Радно председништво, које су чинили Јасмина Живковић, Мирослав Новак и Љиљана Дожић. У току првог дана изложено је једанаест радова учесника из Србије, Босне и Херцеговине, Хрватске и Словеније. Радове су изложили: Јасмина Живковић (Историјски архив Пожаревац, Србија), *Електронско архивирање и ствараоци архивске грађе у Србији – прокламовано и стварно*; Милена Поповић Субић (Архив Војводине, Србија), *Законодавни оквир Републике Србије за електронско пословање државних органа и организација и институција*; Светлана Перовић Ивовић (Архив Југославије, Србија), *Пристап реформирању архивске грађе у циљу превентивне заштите*; Марија Тодоровић (Историјски архив Шумадије, Србија), *Прилагођавање архива потребама савременог друштва*; Мр Мирјана Богосављевић (Архив Србије, Србија), *Дигитализација у архивима Србије – Arhivematica, приказ практичне примене софтвера за управљање архивама на примеру грађе Министарства просвете и вера Србије 1941–1944*; Аднан Тињић и Саша Ђукић (Архив Тузланског кантона, Тузла и Архив Републике Српске, Бања Лука, БиХ), *Информатизација архивске службе у Босни и Херцеговини, стање и перспективе*; Јосип Михаљевић (Институт за хрватски језик и језикословље, Загреб, Хрватска), *Заштита и управљање метаподацима у ПДФ документима*; др Бојан Цвелфар (Архив Републике Словеније), *Успостављање словеначког електронског архива*; Стјепан Пругки (Државни архив у Вуковару, Хрватска), *Дигитализирано архивско градиво Војне крајине из 18. и 19. стољећа у архивима у Хрватској – Стање и могућности кориштења у заједници*; Слободанка Цветковић и Саша Цветковић (Историјски архив Пожаревац, ОШ "Јован Цвијић" Костолац, Србија), *Електронска документација у образовању на примеру основних школа*; Иван Фрас и др Мирослав Новак (Покрајински архив Марибор, Словенија), *Преузимање, стручна обрада и кориштење архивске грађе "Мари – Бор 2012" – Европска престоница културе*.

Другог дана Радно председништво је радило у саставу: Мирјана Богосављевић, Милорад Јовановић и Слободанка Цветковић, а заједничка тема била

је *Архивска служба данас – анализа стања, питања, предлози, решења*. У оквиру ове сесије било је 16 излагача, али је презентовано 15, јер је изостало излагање Владимира Иванишевића (Архив Војводине, Србија) под насловом *Матична служба архива Војводине 1970–1990. године*. Радове су другог дана презентовали: Бошко Ракић (Историјски архив Краљево, Србија), *Актуелни проблеми архивске службе и могућа решења*; Зоран Стевановић (Архив Војводине, Србија), *Проблеми структурисања архивске грађе у архивима у Републици Србији*; Југослав и Јасмина Латинковић (Историјски архив Града Новог Сада, Историјски архив Београд, Србија), *Потреба израде оријентационих листа категорија регистратурског материјала са роковима чувања код ималаца/стваралаца регистратурског материјала и архивске грађе*; Ванда Војводић Мицова (Историјски архив Зрењанин, Србија), *Улога и одговорност архива у креирању историјске свести народа*; Татјана Сегединчев (Историјски архив Суботица, Србија), *О евиденцијама и водичима у архивским установама*; др. сц. Иво Орешковић (Државни архив у Дубровнику, Хрватска), *Учинковит надзор над документарним и архивским градивом опћина и градова императив је очувања повјесних врела за сувремену и локалну повијест на примјеру Града Плоча*; Јасминка Марковић (Историјски архив Краљево, Србија), *Алтернативно финансирање архива – примена у Историјском архиву Краљево*; Зоран Вукелић (Историјски архив Суботица, Србија), *Архивски депо – место за културну баштину или бирократски отпад*; Милорад Јовановић (Историјски архив Средње поморавље, Јагодина, Србија), *Архивска грађа о суђењима народним непријатељима у Моравском округу после Другог светског рата – проблеми обраде и коришћења*; Бранка Јаначковић, Драгана Станисављевић (ИА "31 јануар" Врање, Србија), *Значај израде и публикавања научно-обавештајних средстава за афирмацију архивске делатности – искуства Историјског архива у Врању*; Каролина Каписода, Иван Мартиновић (Државни архив Црне Горе, Цетиње, Црна Гора), *Организација архивске службе у Црној Гори*; Љиљана Дожић (Архив Војводине, Србија), *Статистичка анализа архива и заштите архивске грађе на територији АП Војводине у периоду 2004–2016*; Мирјана Обрадовић, Зорица Нетај (Историјски архив Београда, Србија), *Издавачка и изложбена делатност Историјског архива Београд – одговорност, искуства, достигнућа, значај*; Маја Николова (Педагошки музеј, Београд, Србија), *Лаку ноћ, Тито ти био у помоћ, да сањаш Бранкицу целу ноћ. Домови југословенске деце у Бугарској 1945. године*; Милена Јовановић, Сузана Петровић (Историјски архив "31. Јануар", Врање, Србија), *Проблеми смештаја и безбедности архивске грађе у контексту Водича кроз депо Историјског архива "31. јануар" у Врању*.

На Саветовању је формирана Комисија за закључке, коју су чинили: Милорад Јовановић, Милена Поповић Субић и Слободанка Цветковић. Комисија је након саветовања израдила закључке, који су доступни на веб-сајту Архивистичког друштва Србије. Саветовање је пратила и Књига сажетака радо-

ва са саветовања, доступна на истој веб-страници. Тренутно је у припреми Зборник радова са саветовања, који ће до краја године изаћи из штампе.

Љубазни домаћини организовали су за све учеснике Саветовања обилазак *Хидроелектране Перућац* у Бајиној Башти и Дестилерије *Тим*. Преко две стотине архивиста из Словеније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Србије и представника регистратура из Србије окупили су се на истом задатку – заштити архивске грађе и унапређењу архивске струке. Присутни су засигурно уживали у јесењим чарима српске планинске лепотице Таре, али и понели са собом и бројна знања и искуства. Надамо се да ће овај облик окупљања архивиста из Србије и региона постати добра пракса у будућности.